

HƯỚNG DẪN
Biện pháp kỹ thuật quản lý lúa cỏ

Lúa cỏ (lúa ma, lúa trời, lúa hoang, lúa dại,...) cạnh tranh dinh dưỡng, ánh sáng làm giảm sinh trưởng, chất lượng thóc, gạo của cây lúa trồng, lây lan nhanh, khó phòng trừ và có thể gây thất thu năng suất, thậm chí mất trắng.

Do tập quán gieo trồng của nông dân huyện Cẩm Giàng nên rất khó phòng chống lúa cỏ, Trung tâm Dịch vụ nông nghiệp (DVNN) hướng dẫn các biện pháp quản lý lúa cỏ tổng hợp để các xã, thị trấn phổ biến, tuyên truyền, hướng dẫn nông dân áp dụng phòng chống lúa cỏ, giảm thiệt hại cho sản xuất nông nghiệp như sau:

I. ĐẶC ĐIỂM, TÁC HẠI VÀ SỰ LÂY LAN

1. Đặc điểm lúa cỏ

Cây lúa cỏ thường xuất hiện ở tất cả các vụ lúa trong năm, đặc biệt ở vụ Mùa. Lúa cỏ rất giống lúa trồng (thân mảnh và đứng, phiến lá nhỏ, có màu vàng) nên khi canh tác bằng gieo trồng rất khó phát hiện và tiêu diệt bằng hình thức làm cỏ tay. Thời gian sinh trưởng của lúa cỏ ngắn hơn lúa trồng. Lúa cỏ trổ sớm hơn lúa trồng từ 5 – 7 ngày, thời gian trổ kéo dài, trên bông có hạt đang phơi màu, hạt ngậm sữa, hạt chắc xanh nên không có sự đồng đều về màu sắc bông lúa như lúa trồng; hạt có râu dài hoặc không có râu; hạt có dạng thon dài hoặc bầu dục màu vàng – vàng sẫm, có dạng hạt có mỏ tím, tỷ lệ lép cao, rất dễ rụng.

Sau khi hạt rụng xuống nếu gặp điều kiện thuận lợi có thể nảy mầm ngay, nếu gặp điều kiện bất thuận (khô hạn, vùi sâu trong bùn,...) hạt có thể ngủ nghỉ nhưng vẫn có sức sống cao, thông thường, phần lớn hạt sẽ nảy mầm trong 3 tháng sau rụng. Do vậy, lúa cỏ tồn tại, tích tụ lâu trong đất và tăng dần số lượng qua các vụ.

Qua nhiều vụ canh tác, một tỷ lệ nhỏ lúa cỏ cũng có sự giao phấn với lúa trồng, việc tự thụ giống khiến lúa phân ly với tính trạng xấu trở nên phức tạp, khó nhận biết và khó quản lý hơn.

2. Tác hại của lúa cỏ

- Lúa cỏ có khả năng lây lan nhanh, khó phòng chống.
- Lúa cỏ sinh trưởng và phát triển rất mạnh, cạnh tranh trực tiếp về dinh dưỡng và ánh sáng với lúa trồng làm giảm năng suất lúa, có thể gây thất thu năng suất từ 15 – 20 %, thậm chí mất trắng, giảm phẩm chất gạo cũng như giảm giá trị tiêu dùng và xuất khẩu.

- Lúa cỏ có thời gian sinh trưởng ngắn, chín sớm hơn lúa trồng, hạt dễ rụng tạo thành nguồn hạt tồn dư sẵn trong đất canh tác, lây nhiễm cho những vụ sau.

3. Nguyên nhân lúa cỏ xuất hiện và lây lan

- Người dân không sử dụng giống lúa nguyên chủng hoặc có xác nhận của cơ sở uy tín mà tự đề giống (lúa thịt), nhất là sử dụng giống trong vùng đã nhiễm lúa cỏ để gieo cấy cho vụ sau làm giống lúa bị phân ly, thoái hóa và tính chất di truyền có xu hướng trở lại các đặc tính của nguồn gốc lúa hoang dại ban đầu (hiện tượng lại giống), do đó xuất hiện lúa cỏ với nhiều kiểu hình khác nhau.

- Thời gian chuyển vụ ngắn, từ vụ xuân sang vụ mùa, nên trước khi gieo thẳng nông dân chỉ làm đất 1 lần không áp dụng các biện pháp cày đất, phơi ải đúng kỹ thuật, vì thế tàn dư thực vật lưu tồn trên đồng ruộng từ những vụ trước chưa được xử lý triệt để, trong đó có hạt lúa cỏ.

- Hạt lúa có thể di chuyển, phát tán theo nguồn nước, nhờ chim hoặc theo máy móc nông cụ (máy làm đất, máy gặt,...) từ ruộng này sang ruộng khác, nơi này sang nơi khác.

II. BIỆN PHÁP KỸ THUẬT QUẢN LÝ LÚA CỎ TỔNG HỢP

1. Biện pháp canh tác

1.1. Chọn giống lúa đảm bảo chất lượng

- Sử dụng giống lúa đạt tiêu chuẩn chất lượng, được xác nhận bởi những đơn vị, tổ chức có chức năng sản xuất và cung cấp.

- Không để giống lúa đối với ruộng đã bị nhiễm lúa cỏ từ vụ trước; loại bỏ tạp chất, hạt lép lửng trước khi ngâm ủ.

1.2. Chuyển đổi phương thức gieo cấy

- Những vùng có tập quán gieo vãi mà nhiễm lúa cỏ cần chuyển sang gieo vãi theo khóm, hàng hoặc cây (cây tay hoặc cây bằng máy) để giúp dễ dàng làm cỏ sục bùn và dễ nhận biết, loại bỏ lúa cỏ ngay từ khi cây còn nhỏ.

- Những khu vực đã nhiễm lúa cỏ nhiều cần luân canh lúa với cây trồng cạn như đậu nành, đậu xanh, lạc... giúp cây lúa cỏ phát triển rồi tiêu diệt bằng cơ học hay nếu cần thì dùng thuốc trừ cỏ tiêu diệt trực tiếp lúa cỏ (họ hòa bản) mà không ảnh hưởng đến cây họ đậu (họ lá rộng) do khác họ.

1.3. Vệ sinh đồng ruộng và làm đất

- Vệ sinh đồng ruộng sạch sẽ trước khi gieo cấy.

- Trong ruộng lúa luôn giữ đủ nước để hạn chế lúa cỏ mọc.

- Làm đất kỹ vô cùng quan trọng nhằm vùi sâu hạt lúa cỏ vào đất, không cho tiếp xúc với ánh sáng nên khó nảy mầm. Cần đặt lưới chắn hạt cỏ tại đầu đường dẫn khi cho nước vào ruộng để làm đất; nếu có lúa cỏ, hạt thóc lép, lửng trôi dạt vào góc ruộng thì tiến hành vớt đem ra khỏi ruộng và tiêu hủy.

- Những ruộng bị nhiễm nặng lúa cỏ ở vụ trước (>70%), không cho thu hoạch cần tiêu hủy toàn bộ ruộng hoặc cắt cho gia súc ăn, tiến hành cày vùi,

chậm nhất trước khi những bông lúa cỏ trở đầu tiên vào giai đoạn ngậm sữa. Khi cày vùi có thể sử dụng các chế phẩm vi sinh AT – YTB (100 – 200g/sào) để nhanh phân hủy rơm rạ và cả hạt lúa cỏ, không để gốc lúa cỏ tái sinh trở lại hoặc thả vịt vào ruộng ăn bớt hạt lúa cỏ.

- Vệ sinh máy gặt, máy cày để hạt lúa cỏ không theo máy móc lây lan sang khu ruộng khác, từ vùng bị nhiễm lúa cỏ sang vùng không bị nhiễm lúa cỏ.

2. Biện pháp thủ công

- Làm cỏ kết hợp sục bùn bằng tay, bằng dụng cụ hoặc bằng máy đồng thời diệt được lúa cỏ mọc ngoài khóm, ngoài hàng lúa, những cây lúa có đặc điểm khác với giống lúa trồng về kiểu hình (màu sắc thân, màu sắc lá, chiều cao cây, góc lá, độ rộng phiến lá, ...). Cắt các bông lúa cỏ chắc xanh – chín phải cho vào túi, tránh rơi vãi hạt và đem tiêu hủy.

- Nhổ, khử lúa cỏ sau khi mọc vào các thời điểm sau:

+ Sau gieo cấy từ 7 – 20 ngày, để phân biệt cây lúa cỏ và lúa trồng.

+ Giai đoạn lúa làm đồng – trở.

+ Khi lúa chắc xanh, tránh hạt lúa cỏ rụng xuống đất lây nhiễm cho vụ sau.

* **Lưu ý:** Tuyệt đối không được để bông lúa cỏ đã sắp chín – chín trên ruộng, bờ ruộng hoặc vớt xuống kênh mương dẫn nước.

3. Biện pháp hóa học

- Từ khi gieo cấy đến 5 ngày sau gieo cấy: Sử dụng thuốc trừ cỏ tiền nảy mầm có hoạt chất Pretilachlor (Prefit 300EC, Sofit 300EC, Chani 300EC...), khi sử dụng thuốc luôn giữ một lớp nước trên mặt ruộng, qua đêm mới tháo cạn nước nhưng luôn giữ mặt ruộng đủ ẩm.

- Đối với diện tích đã bị nhiễm lúa cỏ: Sau khi thu hoạch vụ xuân cần thu gom rơm rạ, tiêu hủy, sử dụng thuốc trừ cỏ có hoạt chất Atrazine (Aviator combi 800WP) để diệt lúa cỏ, trước khi gieo cấy lúa mùa ít nhất 20 ngày.

- Sử dụng thuốc bảo vệ thực vật theo đúng hướng dẫn của nhà sản xuất và tuân thủ nguyên tắc 4 đúng.

Trên đây là Hướng dẫn biện pháp kỹ thuật quản lý lúa cỏ, đề nghị UBND các xã, thị trấn chỉ đạo Hợp tác xã DVNN và khuyến nông viên cơ sở căn cứ vào điều kiện cụ thể của địa phương hướng dẫn nông dân thực hiện đúng kỹ thuật để đạt hiệu quả cao./.

Nơi nhận:

- Chi cục TT&BVTV, Trung tâm KN
 - TT Huyện ủy -HĐND huyện;
 - Chủ tịch, các PCT UBND huyện;
 - Phòng NN&PTNT;
 - Đài Phát thanh huyện; (đưa tin)
 - UBND các xã, tt;
 - Lưu: VT.
- } (để báo cáo)

